

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/27/27/97

SPRAWA POŁĄCZENIA ROSJI I BIAŁORUSI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY '97

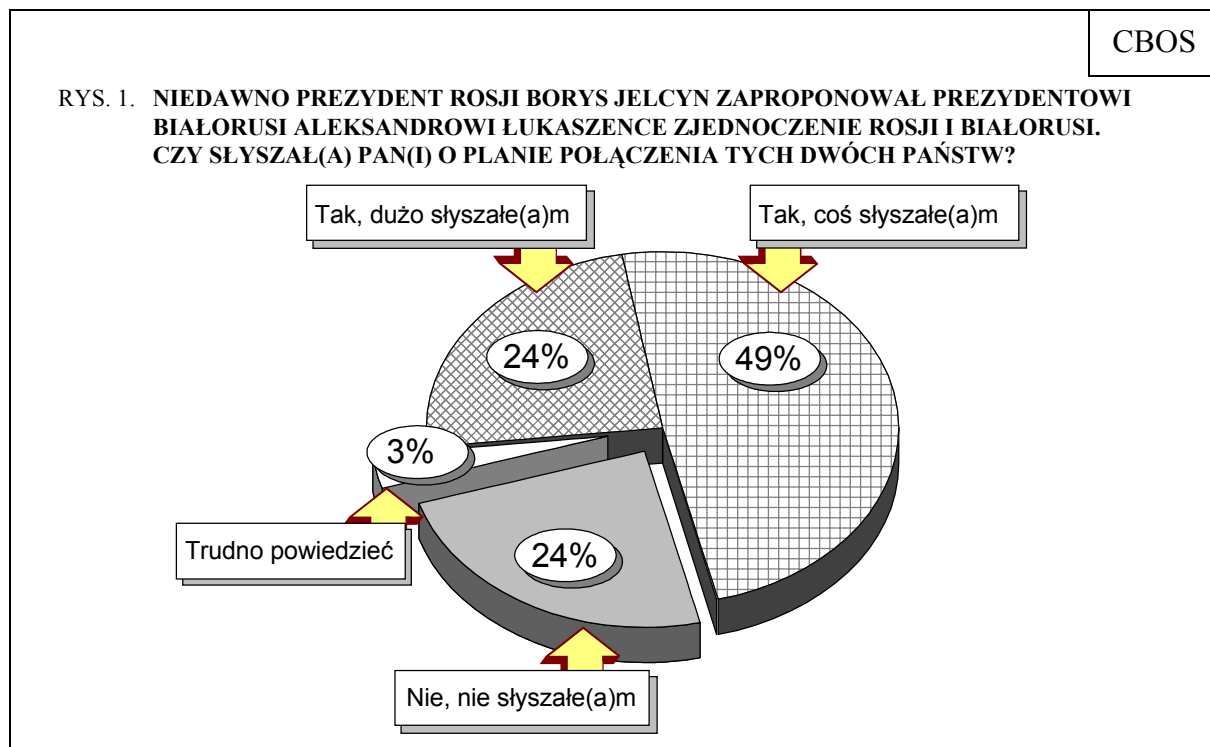
PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Problematyka dotycząca sytuacji na Białorusi co pewien czas pojawia się w mass mediach. Znane są poglądy prezydenta Aleksandra Łukaszenki na temat połączenia Białorusi i Rosji w jedno państwo. Jeszcze niedawno koła rządowe w Rosji zachowywały w tym względzie znaczną wstrzeźliwość. Jednak w połowie stycznia br. przebywający na rekonwalescencji prezydent Borys Jelcyn oficjalnie zaproponował prezydentowi Aleksandrowi Łukaszence przeprowadzenie referendum w kwestii zjednoczenia obu państw.

Połączenie Rosji i Białorusi znacząco zmieniłoby sytuację nie tylko za naszą wschodnią granicą, ale także sytuację międzynarodową. Czy Polacy śledzą to, co się dzieje na Wschodzie? Czy umacniające się tendencje zjednoczeniowe Rosji i Białorusi postrzegają w kategoriach zagrożenia polskich interesów czy też sądzą, że zmiany te będą dla nas bez znaczenia. Zagadnienia te były m.in. przedmiotem styczniowego sondażu¹.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (80) przeprowadzono w dniach 17-21 stycznia ‘97 na 1101-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

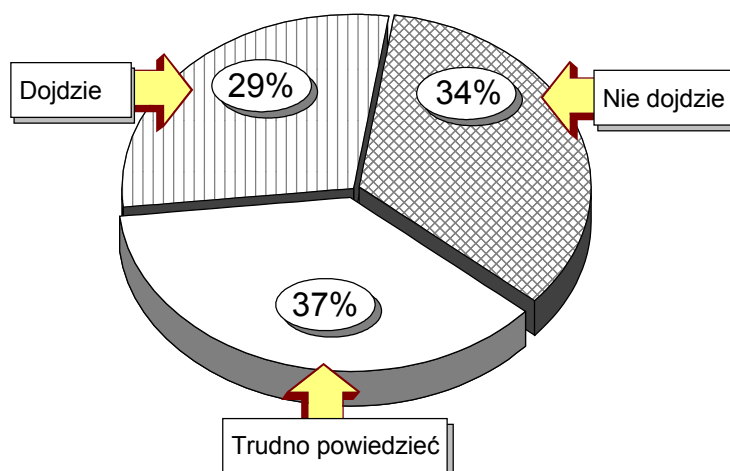
O planach połączenia naszych dwóch wschodnich sąsiadów w jedno państwo słyszało prawie trzy czwarte (73%) Polaków.

O możliwości zjednoczenia Rosji i Białorusi najmniej wiedzą najmłodszy badani, szczególnie uczniowie i studenci - dwie piąte spośród nich nic o tym nie słyszało. Można sądzić, że sytuacja za naszą wschodnią granicą zanadto nie zajmuje młodych Polaków. Z kolei do najlepiej poinformowanych należą, według własnej oceny, osoby z wyższym wykształceniem, a także przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji - ponad połowa z nich dużo wie na ten temat.

Faktyczne możliwości zjednoczenia obu państw są dość sceptycznie oceniane przez sporą liczbę ankietowanych. Co trzeci respondent (34%) uważa, że tak naprawdę nie dojdzie do połączenia Rosji i Białorusi. Jednak niewiele mniejsza grupa (29%) poważnie traktuje taką możliwość sądząc, że wcześniej czy później nastąpi zjednoczenie tych państw.

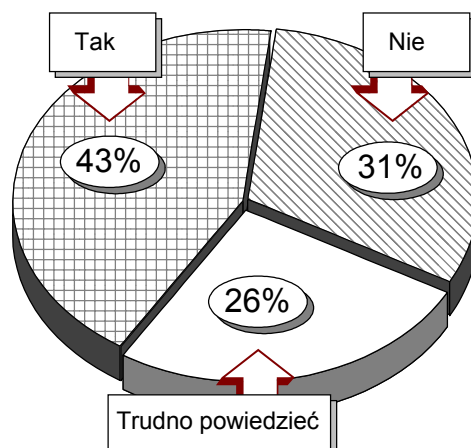
RYS. 2. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY RZECZYWIŚCIE DOJDZIE DO ZJEDNOCZENIA ROSJI I BIAŁORUSI W JEDNO PAŃSTWO?

Osoby uważniej śledzące wydarzenia międzynarodowe, interesujące się sytuacją polityczną za naszą wschodnią granicą w większości są przekonane, że jednak dojdzie do integracji Białorusi z Rosją. Natomiast raczej jako mało prawdopodobne traktują połączenie tych państw badani nie mający głębszej wiedzy na ten temat. Co ciekawe, o nieuchronności zjednoczenia Rosji i Białorusi częściej przekonane są osoby o lewicowych poglądach politycznych niż deklarujące orientację prawicową.

Ponad dwie piąte ankietowanych (43%) uznaje, że zjednoczenie Rosji i Białorusi może zagrozić interesom Polski, przeciwnego zdania jest mniej niż co trzeci respondent (31%).

RYS. 3. JAK PAN(I) MYŚLI, CZY ZJEDNOCZENIE ROSJI I BIAŁORUSI ZAGROZI INTERESOM POLSKI?

O realności zagrożenia wynikającego ze zjednoczenia tych dwóch państw najczęściej przeświadczeni są mieszkańcy największych miast, osoby z wyższym i średnim wykształceniem, respondenci uczestniczący w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu, deklarujący prawicowe poglądy polityczne, a spośród grup społeczno-zawodowych - prywatni przedsiębiorcy, kadra kierownicza i inteligencja.

Im większa wiedza badanych, tym częstsze obawy wobec połączenia Rosji i Białorusi oraz przekonanie, że zagrozi ono interesom Polski. Prawie dwie trzecie osób dużo wiedzących na ten temat uważa, że zjednoczenie Rosji i Białorusi będzie dla nas z pewnością niekorzystne. Natomiast obawy przed integracją tych państw są niezależne od przewidywań, czy fakt ten rzeczywiście nastąpi czy też nie.

Co ciekawe, osoby dobrze oceniające polską politykę zagraniczną, a więc także politykę wschodnią rządu Włodzimierza Cimoszewicza, prawie w takim samym stopniu podzielają pogląd, że połączenie Rosji i Białorusi nie zagrozi naszym interesom (41%), co wyrażają przeciwną opinię (39%).

Tabela 1

w procentach

Ocena działalności rządu Włodzimierza Cimoszewicza w dziedzinie polityki zagranicznej	Jak Pan(i) myśli, czy zjednoczenie Rosji i Białorusi zagrozi interesom Polski?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
Dobra	39	41	20
Dostateczna	46	33	21
Zła	53	28	18

Natomiast badani źle oceniający politykę zagraniczną obecnego rządu wyraźnie częściej sądzą, że zjednoczenie Rosji i Białorusi zagrozi interesom Polski (53%), niż twierdzą, że nie będzie stanowiło takiego zagrożenia (28%). Można zatem przypuszczać, że wśród zwolenników rządu obawy wobec Rosji i prowadzonej przez nią polityki są stosunkowo mniejsze. Potwierdzają to opinie potencjalnych wyborców poszczególnych ugrupowań politycznych.

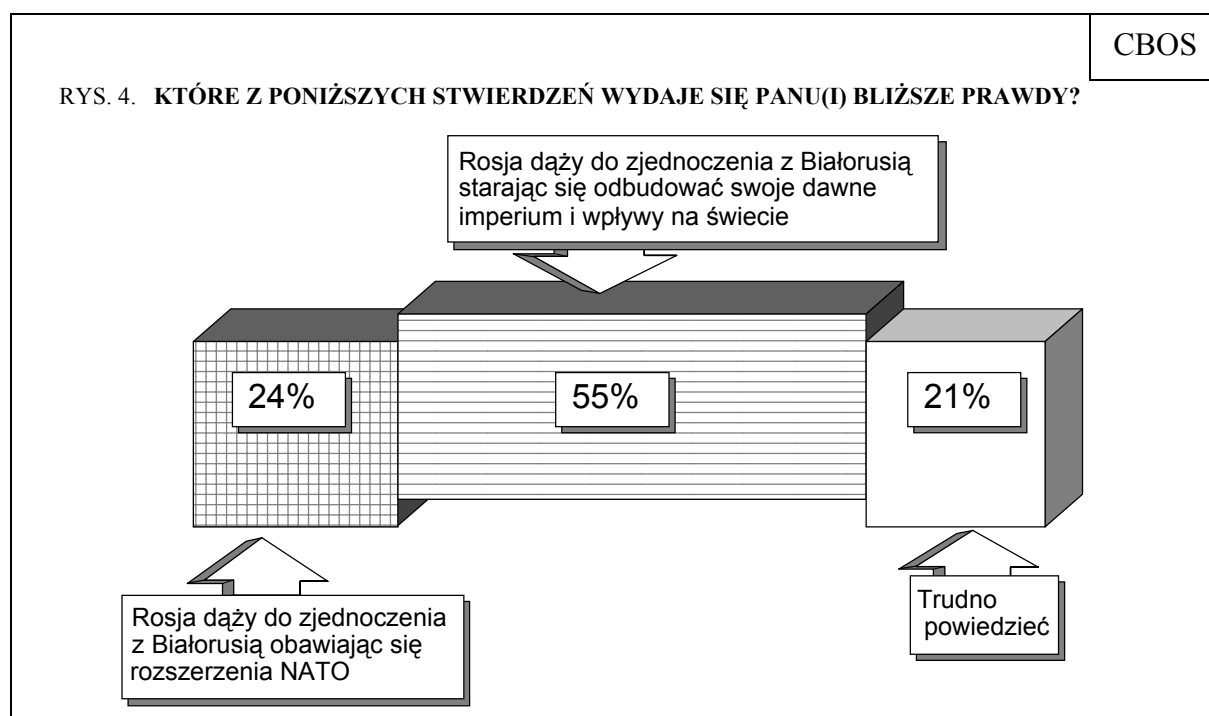
Tabela 2

w procentach

Elektoraty ugrupowań politycznych (N=548)	Jak Pan(i) myśli, czy zjednoczenie Rosji i Białorusi zagrozi interesom Polski?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
UW	63	32	5
ROP	58	34	8
PSL	56	28	16
AW „S”	53	30	17
SLD	41	40	19
UP	38	31	31

O tym, że połączenie Rosji i Białorusi zagrozi Polsce, w najmniejszym stopniu przekonani są sympatycy SLD, wśród których wizja takiego zagrożenia jest równie częsta jak opinia, że integracja tych państw nie stanowi dla nas żadnego niebezpieczeństwa. Obawy przed zjednoczeniem nie są zbyt silne również w elektoracie UP, trzeba jednak zaznaczyć, że duży odsetek zwolenników tej partii nie ma zdania na ten temat. Natomiast tego rodzaju zmian na Wschodzie najbardziej obawiają się potencjalni wyborcy UW, ROP i PSL.

Ponad połowa badanych (55%) ocenia, że dążenie Rosji do połączenia z Białorusią wynika raczej z chęci odbudowy imperium oraz jej dawnych wpływów na świecie niż obaw związanych z rozszerzeniem NATO o kraje Europy Środkowej (24% wskazań). Można sądzić, że traktują oni z dystansem deklaracje polityków rosyjskich na temat lęku rosyjskiego społeczeństwa przed NATO.

Przeświadczenie, że Rosja dąży do zjednoczenia z Białorusią obawiając się rozszerzenia NATO, wyrażają najczęściej osoby o poglądach lewicowych, w ogóle nie uczestniczące w praktykach religijnych, a spośród grup społeczno-zawodowych pracownicy fizyczno-umysłowi, robotnicy niewykwalifikowani oraz prywatni przedsiębiorcy. Pogląd ten w największym stopniu podzielają zwolennicy PSL. Natomiast wyborcy UW, AW „S” i ROP w dążeniu Rosji do zjednoczenia z Białorusią postrzegają przede wszystkim zawoalowaną próbę rekonstrukcji dawnego imperium i odbudowy skali wpływów.

Tabela 3

w procentach

Elektoraty ugrupowań politycznych (N=548)	Które z poniższych stwierdzeń wydaje się Pan(i)u bliższe prawdy?		
	Rosja dąży do zjednoczenia z Białorusią obawiając się rozszerzenia NATO	Rosja dąży do zjednoczenia z Białorusią starając się odbudować swoje dawne imperium i wpływy na świecie	Trudno powiedzieć
AW „S”	15	69	16
UW	22	74	5
ROP	25	65	10
UP	27	55	18
SLD	31	60	9
PSL	38	51	11

★

★

★

Polacy z uwagą śledzą wydarzenia rozgrywające się za naszą wschodnią granicą, jedynie najmłodszy respondenci nie interesują się tym zanadto. Poglądy na temat możliwości zjednoczenia Rosji i Białorusi są podzielone. Co trzeci badany sądzi, że zjednoczenie tych państw jest raczej mało prawdopodobne, a zatem - jak można przypuszczać - interpretuje propozycję Borysa Jelcyna raczej w kategoriach jego taktyki politycznej niż realnych planów. Mniej niż co trzeci poważnie traktuje tę możliwość sądząc, że wcześniej czy później dojdzie do połączenia Białorusi i Rosji. Większe prawdopodobieństwo zjednoczenia obu państw dostrzegają osoby interesujące się rozwojem sytuacji na Wschodzie.

Ponad dwie piąte ankietowanych uznaje, że zjednoczenie Rosji i Białorusi może zagrozić interesom Polski, przeciwnego zdania jest mniej niż co trzeci respondent. O zagrożeniu w najmniejszym stopniu przekonani są sympatycy SLD. Większość badanych ocenia, że dążenie Rosji do połączenia z Białorusią wynika raczej z chęci odbudowy jej imperialnych tradycji oraz dawnych wpływów na świecie niż obaw związanych z rozszerzeniem NATO o kraje Europy Środkowej.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Niedawno prezydent Rosji Borys Jelcyn zaproponował prezydentowi Białorusi Aleksandrowi Łukaszence zjednoczenie Rosji i Białorusi. Czy słyszał(a) Pan(i) o planie połączenia tych dwóch państw?

(%)

	Tak, dużo słyszał(a)m	Tak, coś słyszał(a)m	Nie, nie słyszał(a)m	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	24	49	24	2	1098
Płeć					
Mężczyźni	35	48	16	2	520
Kobiety	15	51	31	2	578
Wiek					
do 24 lat	18	45	36	1	152
25-34	15	55	28	1	193
35-44	31	40	26	2	230
45-54	30	56	13	1	202
55-64	36	48	13	3	133
65 lat i więcej	17	51	28	4	188
Miejsce zamieszkania					
Wieś	19	51	27	3	410
Miasto do 20 tys.	24	48	26	2	123
od 21 do 100 tys.	22	50	25	3	226
101-500 tys.	36	41	22	1	206
501 tys. i więcej mieszk.	28	56	15	0	130
Region					
Północny	28	42	30	1	133
Zachodni	26	52	20	2	121
Środkowozachodni	25	50	22	2	164
Środkowy	20	55	22	3	201
Wschodni	28	47	20	5	139
Południowo-wschodni	26	41	30	2	158
Południowo-zachodni	21	55	25	0	184
Wykształcenie					
Podstawowe	14	50	31	4	320
Zasadnicze zawodowe	21	49	28	2	330
Średnie	28	51	19	1	339
Wyższe	52	41	6	0	109
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	53	39	8	0	78
Prac. umysł. niż. szczebla	32	44	23	1	106
Pracownicy fiz.- umysł.	24	40	34	2	67
Robotnicy wykwalifikowani	25	47	26	2	117
Robotnicy niewykwalifik.	15	48	36	1	40
Rolnicy	18	63	13	6	72
Prywatni przedsiębiorcy	29	56	15	0	51
Bierni zawodowo					
Renciści	18	53	27	3	146
Emeryci	27	50	19	3	193
Uczniowie i studenci	20	37	42	0	55
Bezrobotni	18	53	27	1	109
Gospodynie domowe i inni	6	59	32	4	65
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	40	41	17	2	111
Sektor państwowy	32	42	26	0	111
Sektor prywatny	27	51	21	1	242
Spółdzielczość	21	29	46	3	21
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	17	54	26	4	145
151 - 225	12	52	33	3	133
226 - 325	18	51	28	3	245
326 - 425	31	46	21	1	181
Powyżej 426 zł	36	48	16	0	294
Ocena własnych war. mater.					
Złe	20	48	28	3	326
Średnie	20	54	23	2	522
Dobre	38	41	21	0	250
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	18	58	23	0	62
Raz w tygodniu	22	50	25	3	572
Kilka razy w miesiącu	26	43	30	1	128
Kilka razy w roku	26	50	22	2	234
W ogóle nie uczestniczy	37	42	19	1	100
Poglądy polityczne					
Lewica	34	48	17	1	200
Centrum	22	53	25	1	319
Prawica	34	52	14	1	308
Trudno powiedzieć	10	44	39	7	269

Tabela 2. Jak Pan(i) sądzi, czy rzeczywiście dojdzie do zjednoczenia Rosji i Białorusi w jedno państwo?

(%)

	Dojdzie	Nie dojdzie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	29	34	38	1098
Płeć				
Meżczyźni	37	34	29	520
Kobiety	22	33	45	578
Wiek				
do 24 lat	19	44	37	152
25-34	29	36	35	193
35-44	37	32	31	230
45-54	29	36	35	202
55-64	31	32	37	133
65 lat i więcej	25	22	53	188
Miejsce zamieszkania				
Wieś	24	27	48	410
Miasto do 20 tys.	33	32	36	123
od 21 do 100 tys.	32	32	36	226
101-500 tys.	31	42	27	206
501 tys. i więcej mieszk.	30	45	25	130
Region				
Północny	23	43	35	133
Zachodni	33	29	37	121
Środkowozachodni	27	35	37	164
Środkowy	28	32	40	201
Wschodni	27	34	38	139
Południowo-wschodni	28	30	43	158
Południowo-zachodni	34	33	33	184
Wykształcenie				
Podstawowe	21	26	53	320
Zasadnicze zawodowe	31	31	38	330
Średnie	30	39	31	339
Wyższe	39	46	14	109
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	41	45	14	78
Prac. umysł. niż. szczebla	36	38	26	106
Pracownicy fiz. - umysł.	17	54	29	67
Robotnicy wykwalifikowani	39	31	30	117
Robotnicy niewykwalifik.	25	26	48	40
Rolnicy	20	23	57	72
Prywatni przedsiębiorcy	34	33	33	51
Bierni zawodowo				
Renciści	32	20	47	146
Emeryci	29	29	42	193
Uczniowie i studenci	16	41	43	55
Bezrobotni	24	41	36	109
Gospodynie domowe i inni	15	38	47	65
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	39	39	22	111
Sektor państwowy	33	41	26	111
Sektor prywatny	34	36	31	242
Spółdzielczość	27	14	58	21
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	20	35	44	145
151 - 225	25	29	46	133
226 - 325	29	29	41	245
326 - 425	30	35	36	181
Powyżej 426 zł	34	41	25	294
Ocena własnych war. mater.				
Złe	25	30	45	326
Średnie	29	35	36	522
Dobre	32	36	32	250
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	24	37	38	62
Raz w tygodniu	28	32	40	572
Kilka razy w miesiącu	32	39	29	128
Kilka razy w roku	30	33	37	234
W ogóle nie uczestniczy	29	35	35	100
Poglądy polityczne				
Lewica	42	34	24	200
Centrum	28	40	30	319
Prawica	34	39	27	308
Trudno powiedzieć	12	19	69	269

Tabela 3. Jak Pan(i) myśli, czy zjednoczenie Rosji i Białorusi zagrozi interesom Polski?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	43	31	26	1098
Płeć				
Mężczyźni	45	38	18	520
Kobiety	42	25	34	578
Wiek				
do 24 lat	42	36	22	152
25-34	36	40	24	193
35-44	47	29	24	230
45-54	48	32	20	202
55-64	44	34	22	133
65 lat i więcej	41	16	44	188
Miejsce zamieszkania				
Wieś	35	33	32	410
Miasto do 20 tys.	48	23	29	123
od 21 do 100 tys.	49	25	27	226
101-500 tys.	44	36	20	206
501 tys.i więcej mieszk.	54	34	13	130
Region				
Północny	43	31	26	133
Zachodni	45	27	27	121
Środkowozachodni	36	37	27	164
Środkowy	47	26	27	201
Wschodni	40	32	29	139
Południowo-wschodni	45	27	28	158
Południowo-zachodni	44	36	20	184
Wykształcenie				
Podstawowe	32	24	44	320
Zasadnicze zawodowe	42	35	23	330
Średnie	51	32	18	339
Wyższe	53	36	10	109
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	55	37	8	78
Prac.umysł.niż.szczębla	48	33	20	106
Pracownicy fiz.- umysł.	49	32	18	67
Robotnicy wykwalifikowani	41	38	21	117
Robotnicy niewykwalifik.	48	30	22	40
Rolnicy	39	32	28	72
Prywatni przedsiębiorcy	61	20	18	51
Bierni zawodowo				
Renciści	34	24	41	146
Emeryci	47	24	29	193
Uczniowie i studenci	45	32	23	55
Bezrobotni	36	36	28	109
Gospodynie domowe i inni	23	41	37	65
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	50	31	19	111
Sektor państwowy	49	34	17	111
Sektor prywatny	48	37	15	242
Spółdzielczość	37	21	42	21
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	35	26	39	145
151 - 225	32	30	38	133
226 - 325	45	28	27	245
326 - 425	53	27	20	181
Powyżej 426 zł	45	39	17	294
Ocena własnych war. mater.				
Złe	44	23	33	326
Średnie	43	31	26	522
Dobre	42	40	18	250
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	59	16	25	62
Raz w tygodniu	42	29	29	572
Kilka razy w miesiącu	46	34	20	128
Kilka razy w roku	43	33	23	234
W ogóle nie uczestniczy	35	39	26	100
Poglądy polityczne				
Lewica	46	38	16	200
Centrum	40	36	24	319
Prawica	55	30	14	308
Trudno powiedzieć	30	20	50	269

Tabela 4. Które z poniższych stwierdzeń wydaje się Panu(i) bliższe prawdy?
 1 - Rosja dąży do zjednoczenia z Białorusią obawiając się
 rozszerzenia NATO; 2 - Rosja dąży do zjednoczenia z Białorusią
 starając się odbudować swoje dawne imperium i wpływy na świecie
 (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	24	55	21	1098
Płeć				
Mężczyźni	27	59	15	520
Kobiety	22	51	27	578
Wiek				
do 24 lat	29	53	18	152
25-34	28	55	17	193
35-44	26	55	19	230
45-54	25	61	14	202
55-64	21	61	18	133
65 lat i więcej	15	45	39	188
Miejsce zamieszkania				
Wieś	19	50	30	410
Miasto do 20 tys.	28	52	21	123
od 21 do 100 tys.	26	57	17	226
101-500 tys.	30	57	13	206
501 tys. i więcej mieszk.	22	66	11	130
Region				
Północny	25	57	18	133
Zachodni	21	57	22	121
Środkowozachodni	25	57	19	164
Środkowy	19	60	21	201
Wschodni	19	56	25	139
Południowo-wschodni	24	49	27	158
Południowo-zachodni	35	49	16	184
Wykształcenie				
Podstawowe	14	47	39	320
Zasadnicze zawodowe	29	53	18	330
Średnie	29	59	11	339
Wyższe	24	71	6	109
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	25	73	2	78
Prac.umysł.niż.szczebła	24	62	14	106
Pracownicy fiz.- umysł.	38	54	7	67
Robotnicy wykwalifikowani	27	57	17	117
Robotnicy niewykwalifik.	30	56	14	40
Rolnicy	26	47	27	72
Prywatni przedsiębiorcy	32	58	11	51
Bierni zawodowo				
Renciści	19	48	33	146
Emeryci	18	54	28	193
Uczniowie i studenci	24	49	28	55
Bezrobotni	26	51	24	109
Gospodynie domowe i inni	19	55	26	65
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	26	64	10	111
Sektor państwowy	29	62	9	111
Sektor prywatny	28	59	13	242
Spółdzielczość	43	45	12	21
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	22	46	32	145
151 - 225	21	43	37	133
226 - 325	27	51	22	245
326 - 425	28	57	15	181
Powyżej 426 zł	24	65	10	294
Ocena własnych war. mater.				
Złe	25	44	31	326
Średnie	24	56	20	522
Dobre	25	66	9	250
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	20	63	17	62
Raz w tygodniu	22	53	26	572
Kilka razy w miesiącu	33	55	12	128
Kilka razy w roku	23	62	15	234
W ogóle nie uczestniczy	33	47	21	100
Poglądy polityczne				
Lewica	32	58	10	200
Centrum	27	57	16	319
Prawica	24	65	12	308
Trudno powiedzieć	16	39	45	269